

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КОНТЕКСТ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ. ПРАКСИОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Головною метою освіти, згідно закону України, є всебічний особистісний розвиток людини, яка є найвищою цінністю суспільства.

Процес розвитку (як свідомого, так і несвідомого) відбувається в соціумі у результаті спільної взаємодії усіх його учасників. Університетський мікросоціум, практичні, лекційні, семінарські заняття, освітні заходи створюють унікальну атмосферу, що впливає і формує майбутнього діяча-економіста, як особистість, яка здатна постійно самостійно розвиватися та підвищувати свій професійний рівень.

Проблема формування готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку, завдяки своїй інтегральності, включає різноманітні аспекти і вимагає детального вивчення в міждисциплінарному контексті.

Чимале значення в цьому процесі має особистість викладача незалежно від дисципліни, яку він викладає. Викладач, який постійно працює над собою, удосконалює власні професійні та особистісні якості, не лише забезпечує відповідні знання та навички, але й демонструє особистий приклад, що завжди сприймається краще слів.

Особливу увагу заслуговує можливість впливу викладача на різних видах занять, уміння організувати спільну навчальну діяльність із студентами. Для максимальної ефективності формування професійної спрямованості та готовності до професійного саморозвитку навчальна діяльність повинна: по-перше, мати характер співробітництва — бути свідомим цілеспрямованим процесом, у якому викладач разом із студентами визначають цілі, засоби, час, відповідальність обох сторін та встановлюють певні правила поведінки; по-друге, ґрунтуватися на принципах свідомості та активності, суб'єктності навчання, професійної спрямованості та особистісно-професійного саморозвитку.

Реалізація названих підходів і принципів у міждисциплінарному контексті буде ефективнішою здійснюватися через використання в кожній з навчальних дисциплін прaksiологічного підходу, що розглядає діяльність людини з точки зору її оптимальної реалізації і передбачає організовану, координовану, свідому діяльність особистості.

Праксиологія (у перекладі з грецької «*praxis*» — діяльність, практика і «*logos*» — наука) — загальна теорія раціональної діяльності людини, складова теорії діяльності, наука про досягнення максимального ефекту за наявних затрат. Вона характеризує розвиток діяльності та її компонентів у часі, має професійно обумовлений характер динаміки. Науковці розуміють її як системне знання про загальні принципи, способи раціональних, доцільних, успішних дій. На думку Зеєра, важливим положенням прaksiології є визнання саморозвитку будь-якої діяльності, при чому вона розвивається функціонуючи і функціонує, розвиваючись, а становлення діяльності інтерпретується як розвиток і суб'єкта, і самої діяльності. У професійній підготовці такий розвиток відбувається шляхом переходу від навчально-пізнавальної до навчально-професійної, а потім до реальної професійної діяльності [1, с. 49, 50].

Праксиологічний підхід у формуванні готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку у міждисциплінарному контексті реалізується шляхом дослідження функціональності майбутньої професійної діяльності, з'ясування цілей і їх особистісного значення, виявлення причин неефективності навчально-пізнавальної діяльності, вивчення потенційних можливостей, визначення траєкторії подальшого особистісно-професійного саморозвитку, складання відповідного плану, свідомої організованої реалізації «Індивідуальної програми формування готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку». Можна передбачити синергетичний ефект, якщо кожна дисципліна (через відповідну поведінку і діяльність учасників навчального процесу) зробить свій внесок у зазначені план саморозвитку і програму та їх реалізацію.

Цілеспрямоване здійснення діяльності, яка б відповідала взірцевим вимогам потребує мати її еталон, тому в педагогічній прaksiології ідеальний образ діяльності характеризується: якістю, успішністю, продуктивністю, результативністю, ефективністю, відповідністю меті, послідовністю в досягненні мети, проєктивністю, конструктивністю, нормуванням (принципами, правилами, підходами, програмами, планами), технологічністю, методичністю, інструментальністю, практичністю, свідомістю. Важливими є такі інструментальні поняття, як оцінка, самооцінка, аналіз [2, с. 26]. Зазначене рівною мірою відповідає вимогам до здійснення процесу навчання з будь-якої дисципліни, що викладається у виші.

Таким чином, специфіка праксиологічного підходу формування готовності до професійного саморозвитку має цілком ізоморфний характер, тому може бути застосована в контексті всіх навчальних дисциплін.

Вона передбачає визначення сутності бажаних результатів, конкретизацію цілей і завдань, організацію процесу досягнення максимальної самоефективності особистості та реалізується в кількох етапів:

- 1) професійно-орієнтовна самодіагностика;
- 2) аналіз індивідуальних результатів;
- 3) визначення персональної траєкторії самовдосконалення (конкретизація цілей) і складання програми особистісно-професійного саморозвитку (постановка завдань);
- 4) реалізація програми саморозвитку;
- 5) повторна професійно-орієнтовна самодіагностика, фіксація змін;
- 6) аналіз індивідуальних результатів;
- 7) визначення програми подальшого особистісно-професійного саморозвитку (постановка завдань);
- 8) реалізація програми особистісно-професійного саморозвитку.

Підсумовуючи в цілому, зазначимо, що навчання студента університету має бути спрямоване на досягнення головної мети освіти і для максимальної ефективності цей процес повинен:

- мати загальний міждисциплінарний план саморозвитку студента;
- бути свідомим, активним і мотивованим;
- бути професійно-спрямованим і продуктивним;
- підлягати аналізу, корекції і вдосконаленню.

Література

1. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учебное пособие для студентов вузов /
2. Э. Ф. Зеер. — [2-е изд., перераб., доп.]. — М. : Академический Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. — 336 с.
3. Колесникова И.А., Титова Е.В. Педагогическая праксеология. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 256 с.

Завірюха В.В., доцент, канд. психол. наук,
кафедра педагогіки та психології

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Потребою часу є реалізація управлінських функцій гуманним, раціональним, економічним шляхом. Зростання рівня вимог з боку суспільства до результатів діяльності суб'єктів управління сфери виробництва зумовлює необхідність якісно вдосконалювати форми й методи їх підготовки. Аналіз реалій управлінської практики підтверджує необхідність глибокого наукового підходу до організації та психологічного забезпечення процесу підготовки майбутніх менеджерів, що пояснюється низкою суперечностей. Зокрема, між: стереотипним уявленням про методи та способи управління і новими вимогами; кадровою насиченістю штатів управління і відносно низькою ефективністю керівництва; орієнтацією на прибуток та ігноруванням соціально-психологічних і морально-психологічних чинників управління; потребою у професійних спеціалістах-управлінцях і зниженням мотивації посадового зростання; вимогами до психологічної компетентності менеджерів та її реальним рівнем; потребою професійного вдосконалення менеджера і недостатньою налагодженістю підготовки, в тому числі і соціально-психологічної, спеціалістів-управлінців; розширенням соціально-психологічних зв'язків у системі управління та низькою комунікативною компетентністю.

Зарубіжний досвід довів, що у вирішенні проблем професіоналізації менеджерів чільне місце належить психології. Адже успішна реалізація особистості на управлінській посаді не обмежується знаннями теорії управління, економіки, маркетингу, права та інших наук, а ще й вимагає наявності соціально-психологічної компетентності, що передбачає вміння виявляти й використовувати зовнішні та внутрішні психологічні резерви ефективної професійної реалізації особистості.

Виникає необхідність у підборі та застосуванні таких форм роботи, що дозволять вирішити дану проблему.